

**ПРАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ІМЕНІ КНЯЗЯ ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО**

Кафедра адміністративного, фінансового та банківського права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри адміністративного,
фінансового та банківського права

 Юлія ЛІСОВСЬКА
" 28 " 08 2025р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ»

Галузь знань: 08 Право

Спеціальність: 081 Право

Освітній рівень: другий (магістерський) рівень

Освітня програма «Право

Київ 2025

Робоча програма з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми адміністративного права та процесу» для здобувачів вищої освіти освітньої програми «Право» спеціальності 081 Право

Розробник:

Лісовська Юлія Петрівна - завідувач кафедри адміністративного, фінансового та банківського права, кандидат юридичних наук, доцент.

(підпис)

Юлія ЛІСОВСЬКА

Робочу програму погоджено:

Гарант освітньої програми «Право»

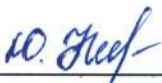
(підпис)

Володимир ЗАРОСИЛО

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри адміністративного, фінансового та банківського права

Протокол № 1 від « 28 » серпня 2025 року

Завідувач кафедри адміністративного, фінансового та банківського права

(підпис)

Юлія ЛІСОВСЬКА

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Очна (денна)	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС/годинах	4/120	4/120
Курс	I	I
Семестр	I	I
Кількість змістовних модулів	2	2
Обсяг кредитів із розподілом за семестрами		
Обсяг годин, у тому числі:	120	120
- Аудиторні	40	20
- Лекційні	24	12
- Семінарські/Практичні	16	8
- Лабораторні		
Самостійна робота у т.ч. індивідуальні завдання, год.	80	100
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

Мета й завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: Основною метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні проблеми адміністративного права та процесу» є формування у здобувачів вищої освіти системних і поглиблених знань про сучасний стан, проблеми та тенденції розвитку адміністративного права й адміністративного процесу, набуття ними здатності критично аналізувати адміністративно-правові явища, застосовувати норми матеріального та процесуального адміністративного права у професійній діяльності, приймати обґрунтовані правові рішення.

Предмет вивчення дисципліни – актуальні проблеми адміністративного права і процесу, що мають важливий характер для громадянського суспільства і вирішуються через призму адміністративно-правової науки.

Завдання навчальної дисципліни: сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне уявлення про сучасний стан, тенденції розвитку та проблеми адміністративного права і адміністративного процесу; аналізувати та критично оцінювати чинне адміністративне законодавство, практику його застосування та напрями реформування; забезпечити розуміння ролі адміністративного права

і процесу у механізмі захисту прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

Компетентності та результати навчання за освітньою програмою

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування таких *загальних та спеціальних (предметних, фахових) компетентностей*:

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 3 «Джерела адміністративного права та вирішення спорів адміністративними судами», яка формує вміння здійснювати пошук, систематизацію та аналіз нормативних актів, судових рішень і доктринальних джерел.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 2 «Правове забезпечення цифровізації публічного управління та адміністрування», що стимулює генерацію нових ідей щодо впровадження цифрових інструментів, електронних сервісів та інноваційних управлінських рішень у публічній сфері. Темою 4 «Інструменти публічного адміністрування: проблеми застосування», тому що формує здатність пропонувати альтернативні та інноваційні способи використання адміністративних інструментів у практичній діяльності. Темою 9 «Альтернативні способи вирішення адміністративних спорів», яка безпосередньо орієнтована на креативний пошук нових моделей досудового та позасудового врегулювання адміністративних конфліктів.

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 7 «Практичні проблеми розгляду та вирішення адміністративних справ», яка сприяє розвитку здатності ухвалювати обґрунтовані рішення на основі аналізу реальних кейсів і процедурних нюансів. Темою 8 «Практичні проблеми перегляду судових рішень в адміністративних справах», яка дозволяє навчитися обґрунтовано оцінювати апеляційні та касаційні рішення і пропонувати правові рішення у спорах.

СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 6 «Галузеві принципи адміністративного судочинства та відмежування юрисдикції адміністративних судів», яка формує вміння аргументовано застосовувати принцип верховенства права при тлумаченні норм, вирішенні колізій та усуненні правової невизначеності. Здобувачі навчаються розуміти роль принципів у забезпеченні

справедливого судочинства, що є сутністю реального втілення верховенства права.

СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 1 «Концептуальні засади розвитку адміністративного права і процесу», тому що у межах цієї теми вивчаються сучасні правові доктрини, доктринальні підходи до публічного адміністрування та адміністративного судочинства, принципи права (верховенство права, пропорційність, належне врядування), а також їх використання у правотворчій і правозастосовній діяльності.

СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 7 «Практичні проблеми розгляду та вирішення адміністративних справ» – у межах цієї теми здобувачі навчаються аналізувати фактичні обставини справ, обґрунтовувати правові позиції, мотивувати судові та управлінські рішення з урахуванням законодавства, судової практики та принципів права.

СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 7 «Практичні проблеми розгляду та вирішення адміністративних справ», яка забезпечує формування навичок складання судових актів, резолютивних та мотивувальних частин рішень, визначення правових наслідків; дає можливість навчитися аргументовано формулювати правову позицію, застосовувати норми матеріального і процесуального права. Здобувачі опановують вимоги до законності, вмотивованості та доказової обґрунтованості актів правозастосування - як судових, так і адміністративних.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, здобувачі вищої освіти мають досягти таких *результатів навчання*:

РН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 1 «Концептуальні засади розвитку адміністративного права і процесу», у межах якої здобувачі вчать оцінювати, як суспільні процеси (демократизація, децентралізація, цифровізація, євроінтеграція) впливають на зміст та межі правового регулювання. Розкривається взаємозалежність між публічними інтересами і гарантіями прав

людини, що дозволяє усвідомити механізми правового балансу у сфері публічного управління.

РН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 1 «Концептуальні засади розвитку адміністративного права і процесу», оскільки ця тема розкриває фундаментальні принципи адміністративного права, його ціннісні та етичні засади, що дозволяє співвідносити сучасні цивілізаційні цінності з правовими нормами та стандартами професійної етики.

РН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 2 «Правове забезпечення цифровізації публічного управління та адміністрування», яка безпосередньо вимагає роботи з науковими публікаціями, законодавством, судовою практикою, цифровими базами даних, статистикою та сучасними дослідницькими методами для оцінки достовірності інформації.

РН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 1 «Концептуальні засади розвитку адміністративного права і процесу», бо вона дає основу для порівняння цивілізаційних і правових цінностей та формування професійної етики.

РН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 7 «Практичні проблеми розгляду та вирішення адміністративних справ», бо саме вона фокусується на аналізі складних кейсів і пошуку обґрунтованих рішень.

РН 9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 2 «Правове забезпечення цифровізації публічного управління та адміністрування», бо вона безпосередньо пов'язана із використанням сучасних технологій і потенціалом для інновацій у правничих послугах.

РН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 7 «Практичні проблеми розгляду та вирішення адміністративних справ», бо саме вона формує навички обґрунтування правової позиції на різних стадіях правозастосування.

РН 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 7 «Практичні проблеми розгляду та вирішення адміністративних справ», бо саме вона формує комплекс практичних навичок для процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

РН 16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 1 «Концептуальні засади розвитку адміністративного права і процесу», бо саме вона формує навички правотворчості, обґрунтування та прогнозування впливу нормативно-правових актів.

РН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темою 7 «Практичні проблеми розгляду та вирішення адміністративних справ», бо вона формує навички інтеграції знань та розв'язання складних правозастосовних задач у різних сферах.

РН19. Ухвалювати обґрунтовані та ефективні рішення в межах службової діяльності, аналізувати й мінімізувати правові ризики, розробляти, порівнювати та обирати оптимальні альтернативи.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темами «Практичні проблеми розгляду та вирішення адміністративних справ» та 9 «Альтернативні способи вирішення адміністративних спорів», оскільки ці дві теми разом забезпечують формування умінь ухвалювати ефективні рішення, оцінювати ризики та обирати оптимальні альтернативи у практичній діяльності.

РН20. Виявляти глибоке розуміння юридичної техніки та її прикладних аспектів у контексті правових знань та сучасної юридичної практики та застосовувати його у відповідності до доктринальних засад та актуальних викликів правозастосування.

Забезпечено дисципліною, зокрема Темами 1 «Концептуальні засади розвитку адміністративного права і процесу» та 3 «Джерела адміністративного права та вирішення спорів адміністративними судами». Ці теми разом забезпечують формування глибокого розуміння юридичної техніки та її застосування у сучасній практиці.

Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Тема 1. Концептуальні засади розвитку адміністративного права і процесу

Адміністративна реформа як складова реалізації Конституції України. Основні завдання розвитку вітчизняної адміністративно-правової науки. Концепція людиноцентризму в адміністративному праві і процесі. Філософський зміст концепції людиноцентризму. Нормативна основа концепції людиноцентризму. Людиноцентрична дискреція судової влади.

Стратегія та цілі сталого розвитку в доктрині адміністративного права.

Принцип верховенства права і проблеми його забезпечення в Україні. Проблеми реалізації конституційних принципів в адміністративному праві. Розуміння верховенства права в практиці Європейського Суду з прав людини. Елементи верховенства права згідно міжнародної практики. Сутність верховенства права через призму рішень Конституційного Суду України. Принцип верховенства права в адміністративному судочинстві.

Тема 2. Правове забезпечення цифровізації публічного управління та адміністрування. Історичні умови виникнення адміністративного права.

Стан та напрямки розвитку наукової думки щодо публічного управління та адміністрування у сфері цифрової трансформації в Україні. Цифрова трансформація як об'єкт публічного адміністрування. Сутність виконавчо-розпорядчої діяльності в умовах цифрової трансформації. Особливості надання адміністративних послуг за допомогою інформаційно-телекомунікаційних технологій. Вплив цифрової трансформації на інструменти публічного адміністрування. Забезпечення прав людини та громадянина в умовах цифрової трансформації. Електронні звернення суб'єктів приватного права. Історичні умови виникнення адміністративного права. Особливості та структура суспільних відносин, які складають предмет регулювання адміністративного права.

Тема 3. Джерела адміністративного права та вирішення спорів адміністративними судами.

Конституція України серед джерел адміністративного права та її застосування в адміністративному судочинстві. Судова практика щодо неконституційних положень законодавства. Конституційна скарга як інструмент впливу на практику розгляду адміністративних справ. Порядок

застосування рішень та висновків Конституційного Суду України адміністративними судами. Юридичні позиції Конституційного Суду України з питань організації та функціонування органів та посадових осіб публічної влади. Юридичні позиції Конституційного Суду України з питань гарантування прав та свобод людини і громадянина, що можуть бути застосовані в адміністративному судочинстві та у взаємовідносинах з суб'єктами публічної адміністрації.

Рішення Європейського суду з прав людини як джерела адміністративного права та вирішення спорів адміністративними судами. Роль і значення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та практики Європейського суду з прав людини для публічного управління та адміністрування, адміністративного судочинства.

Судова практика Верховного Суду, Великої Палати Верховного Суду. Зразкові справи. Правова доктрина та «м'яке право» як теоретичне підґрунтя модернізації адміністративного законодавства України. Дія адміністративно-правових норм у часі у правозастосовній практиці.

Тема 4. Інструменти публічного адміністрування: проблеми застосування

Проблеми сприйняття та тлумачення категорії «інструменти публічного адміністрування» в науці адміністративного права. Передумови нормативних актів публічної адміністрації та вимоги до них. Незаконність нормативних актів публічної адміністрації та її наслідки.

Місце регуляторних актів в системі нормативних актів публічної адміністрації. Законодавчі вимоги до регуляторних актів. Етапи прийняття регуляторних актів. Прийняття уповноваженим органом рішень про необхідність усунення порушень принципів державної регуляторної політики, виконання та порядок оскарження таких рішень.

Поняття та ознаки адміністративного акта. Критерії законності адміністративного акта. Процедура видання, набуття та припинення чинності адміністративного акта. Публічне правонаступництво в адміністративній процедурі. Конфлікт інтересів в адміністративній процедурі та способи його усунення

Особливості видання адміністративного акта на підставі дискреційних повноважень. Видання адміністративного акта, який зачіпає права великої кількості осіб. Дефектність та нікчемність адміністративного акта, її наслідки. Скасування, анулювання та відкликання адміністративних актів.

Розуміння адміністративного договору в теорії та практиці. Передумови адміністративних договорів та вимоги до них. Незаконний адміністративний

договір. Юридичні наслідки незаконного адміністративного договору.

Тема 5. Актуальні проблеми виконання судових рішень в адмінсправах.

Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах. Обов'язковість судових рішень. Судові рішення, які виконуються негайно. Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах. Відстрочення і розстрочення виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення. Визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень – відповідачем на виконання рішення суду. Відновлення втраченого судового провадження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

Тема 6. Галузеві принципи адміністративного судочинства та відмежування юрисдикції адміністративних судів

Загальні та спеціальні принципи адміністративного права. Принцип верховенства права. Принцип законності зв'язаності публічної адміністрації законом і підконтрольності їх суду. Принцип гласності. Принцип відповідальності. Принцип самостійності. Принцип захисту Вітчизни.

Розмежування публічно-правових спорів від інших категорій спорів з урахуванням судової практики. Проблемні питання визначення юрисдикції адміністративних судів.

Реалізація принципів адміністративного судочинства в судовій практиці. Принцип офіційного з'ясування всіх обставин у справі як спеціальний принцип адміністративного судочинства.

Тема 7. Практичні проблеми розгляду та вирішення адміністративних справ.

Поняття та порядок реалізації права на звернення до адміністративного суду. Строки звернення до суду з урахуванням категорій спорів. Порядок перевірки судом дотримання строків для звернення до адміністративного суду.

Визначення способів судового захисту та судова практика з окремих категорій публічно-правових спорів в залежності від позовних вимог. Особливості формування позовних вимог для ефективного захисту прав і законних інтересів осіб. Неналежний спосіб захисту та наслідки його обрання.

Розгляд адміністративних справ в загальному і спрощеному позовному провадженні з урахуванням вимог законодавства та судової практики. Підстави

для закриття провадження, зупинення провадження у справі і залишення позову без розгляду.

Порядок застосування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи України в адміністративному судочинстві.

Тема 8. Практичні проблеми перегляду судових рішень в адміністративних справах

Порядок апеляційного оскарження рішень та ухвал адміністративних судів першої інстанції. Особливості апеляційного оскарження судових рішень за результатами спрощеного позовного провадження.

Касаційне оскарження судових рішень. Перегляд судових рішень у типових справах. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами

Тема 9. Альтернативні способи вирішення адміністративних спорів

Загальна характеристика альтернативних способів вирішення адміністративних спорів: поняття та види.

Правова природа, поняття та ознаки інституту примирення сторін в адміністративному судочинстві. Реалізація права на примирення сторін в адміністративному судочинстві.

Медіація як один із альтернативних способів вирішення адміністративних спорів. Законодавчі засади впровадження медіації в практичну діяльність правника. Відмежування медіації від врегулювання спору за участю судді в адміністративних справах.

Процедура досудового оскарження дій та бездіяльності суб'єктів владних повноважень. Строки та порядок подачі адміністративних скарг. Досудове вирішення спору шляхом звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Структура навчальної дисципліни

	Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин					
		очна (денна)			заочна форма		
		Лек-ції (Л)	Семін. зан. (СЗ)	Сам. роб. студ. (СРС)	Лек-ції (Л)	Семін. зан. (СЗ)	Сам. роб. студ. (СРС)
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА							
1.	Концептуальні засади розвитку адміністративного права і процесу	2	2	8			12
2.	Правове забезпечення цифровізації публічного управління та адміністрування	4	2	8	2	2	12
3.	Джерела адміністративного права та вирішення спорів адміністративними судами.	2	2	8			12
4.	Інструменти публічного адміністрування: проблеми застосування	2	2	8	2	2	12
5.	Актуальні проблеми виконання судових рішень в адмінсправах.	2	2	8	2		12
	Разом за змістовним модулем 1	12	10	40	6		60
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ							
6.	Галузеві принципи адміністративного судочинства та відмежування юрисдикції адміністративних судів	2	2	10	2	2	10
7.	Практичні проблеми розгляду та вирішення адміністративних справ.	4	2	10			10
8.	Практичні проблеми перегляду судових рішень в	4		10	2		10

	адміністративних справах						
9.	Альтернативні способи вирішення адміністративних спорів	2	2	10	2	2	10
	Разом за змістовним модулем 2	12	6	40	6		40
	Усього годин	24	16	80	12	8	100
Форма контролю: екзамен							

Теми семінарських / практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна форма	Кількість годин заочна форма
Семінарське заняття № 1	<p>Тема 1. Концептуальні засади розвитку адміністративного права і процесу</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проаналізувати еволюцію адміністративного права та адміністративного процесу в Україні. • Визначити ключові принципи адміністративного права та їх значення для публічного управління. • Порівняти українські концепції адміністративного права з міжнародними стандартами. <p>Результат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Студент зможе сформулювати основні концептуальні підходи до розвитку адміністративного права та процесу. • Навчиться ідентифікувати принципи адміністративного права та пояснювати їх практичне застосування. • Володітиме навичками аналізу реформ адміністративного права та їх впливу на систему публічного управління. <p>Дискусія:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обговорення сучасних тенденцій 	2	

<p>Семінарськ е заняття № 2</p>	<p>реформування адміністративного права та процесу.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дебати щодо впливу міжнародних стандартів на українське адміністративне право. • Аналіз переваг і проблем сучасної системи адміністративного судочинства в Україні та шляхи її вдосконалення. <p>Тема 2. Правове забезпечення цифровізації публічного управління та адміністрування</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проаналізувати нормативно-правові акти та електронні сервіси, що забезпечують цифровізацію публічного управління. • Оцінити вплив цифрових технологій на ефективність адміністративного процесу. <p>Результат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Студент зможе застосовувати знання цифрових інструментів у публічному адмініструванні. • Визначатиме переваги та ризики цифровізації для правозастосовної практики. <p>Дискусія:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дебати щодо безпеки, доступності та ефективності електронних адміністративних сервісів. • Обговорення прикладів успішної та проблемної цифровізації в Україні. 	<p>2</p> <p>2</p>	<p>2</p> <p>(Тема 1-2)</p>
<p>Семінарськ е заняття № 3</p>	<p>Тема 3. Джерела адміністративного права та вирішення спорів адміністративними судами</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дослідити структуру нормативних джерел адміністративного права. • Проаналізувати механізми вирішення 	<p>2</p>	

	<p>адміністративних спорів через суди.</p> <p>Результат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Здобувач зможе ідентифікувати джерела адміністративного права та застосовувати їх на практиці. • Навчитися оцінювати ефективність адміністративного судочинства. <p>Дискусія:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обговорення співвідношення законодавства та практики адміністративних судів. • Порівняння української системи з міжнародними стандартами. 		
Семінарське заняття № 4	<p>Тема 4. Інструменти публічного адміністрування: проблеми застосування</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проаналізувати практичне застосування адміністративних механізмів контролю та нагляду. • Визначити проблеми застосування адміністративних інструментів у публічному управлінні. <p>Результат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Студент зможе пропонувати ефективні шляхи використання адміністративних інструментів. • Навчитися оцінювати ефективність управлінських рішень у сфері публічного адміністрування. <p>Дискусія:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обговорення успішних та проблемних кейсів застосування адміністративних інструментів. • Визначення шляхів вдосконалення 	2	2 (Тема 3-4)

	публічного адміністрування.		
Семінарськ е заняття № 5	<p>Тема 5. Актуальні проблеми виконання судових рішень в адмінсправах</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проаналізувати механізми виконання судових рішень у адміністративних справах. • Виявити основні проблеми та причини невиконання рішень. <p>Результат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Студент зможе оцінювати ефективність процедур виконання рішень. • Навчиться пропонувати заходи щодо усунення проблем виконання. <p>Дискусія:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обговорення причин невиконання судових рішень. • Пошук рішень для підвищення ефективності адміністративного судочинства. 	2	
Семінарськ е заняття № 6	<p>Тема 6. Галузеві принципи адміністративного судочинства та відмежування юрисдикції адміністративних судів</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Вивчити принципи адміністративного судочинства та їх застосування на практиці. • Проаналізувати відмежування компетенції між адміністративними та іншими судами. <p>Результат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Студент зможе застосовувати принципи адміністративного судочинства при 	2	2 (Тема 5-6)

	<p>аналізі справ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Володітиме навичками визначення підсудності справ. <p>Дискусія:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дебати щодо проблем юрисдикційного розмежування. • Порівняння української практики з міжнародним досвідом. 		
Семінарське заняття № 7	<p>Тема 7. Практичні проблеми розгляду та вирішення адміністративних справ</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дослідити процесуальні особливості розгляду адміністративних справ. • Виявити проблеми на різних етапах судового провадження. <p>Результат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Здобувач зможе аналізувати судові процеси та визначати проблемні аспекти. • Навчиться пропонувати шляхи вдосконалення процесуального розгляду. <p>Дискусія:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обговорення кейсів складних адміністративних справ. • Визначення оптимальних шляхів вирішення адміністративних спорів. 	2	
	<p>Тема 8. Практичні проблеми перегляду судових рішень в адміністративних справах</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проаналізувати процеси апеляційного та касаційного перегляду адміністративних рішень. • Виявити типові проблеми перегляду та 	2	2 (Теми 7-8-9)

<p>Семінарське заняття № 8</p>	<p>способи їх усунення.</p> <p>Результат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Студент зможе оцінювати правомірність та ефективність судових рішень при перегляді. • Навчиться пропонувати рекомендації для покращення практики перегляду. <p>Дискусія:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обговорення випадків судової практики перегляду рішень. • Визначення критеріїв ефективності апеляційного та касаційного провадження. <p>Тема 9. Альтернативні способи вирішення адміністративних спорів</p> <p>Завдання: Громадянин оскаржує рішення органу місцевого самоврядування щодо нарахування штрафу за порушення правил благоустрою. Орган пропонує використати медіацію для врегулювання спору без звернення до суду.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте правові підстави застосування медіації у адміністративних спорах (положення КАС України та інших нормативних актів). 2. Складіть план проведення медіації: визначте сторони, посередника, етапи та можливі домовленості. <p>Результат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Студенти готують документ із планом медіації, де зазначено: <ul style="list-style-type: none"> ○ хто виступає медіатором; ○ порядок проведення зустрічей; ○ форми фіксації домовленостей; ○ юридичні наслідки досягнутих домовленостей. • Визначено переваги та обмеження медіації у порівнянні зі стандартним судовим 		
--------------------------------	---	--	--

	розглядом. Дискусія:		
	<ul style="list-style-type: none"> • Чи завжди медіація доцільна у спорах із державними органами? • Які ризики та обмеження існують для громадянина і органу влади? • Як можна поєднувати медіацію з адміністративним судочинством для досягнення справедливого результату? 		
Усього за навчальною дисципліною		16	8

Самостійна робота

Зміст самостійної роботи здобувача освіти з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми адміністративного права та процесу» передбачає підготовку до аудиторних занять шляхом опанування матеріалів лекції, вивчення базової і додаткової літератури, періодичних видань, інтернет-джерел та судової практики, виконання практичних завдань (написання рефератів, аналіз проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень до виступу на конференціях, участь в конкурсах наукових робіт, підготовці та публікації наукових статей, тез тощо) протягом семестру; самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни; підготовку доповідей та презентацій за тематикою практичних занять; переклад іноземних текстів установлених обсягів; опрацювання матеріалів правозастосовної практики, підготовку аналітичних і порівняльних висновків та формування навичок науково-правового аналізу; виконання індивідуальних завдань; підготовку до усіх видів контролю, у тому числі модульних контрольних робіт і підсумкової атестації; підготовку юридичних документів, інші види діяльності, що використовуються в Академії, Інституті і кафедрі.

Орієнтовні кейси / теми доповідей, рефератів, есе:

1. Еволюція предмета і методів адміністративного права України в умовах реформування публічної адміністрації.
2. Концепція “публічного адміністрування” як новий етап розвитку адміністративного права.
3. Проблеми співвідношення адміністративного права та права публічного управління.
4. Принцип верховенства права та його реалізація в сучасному адміністративному процесі.

5. Адміністративна реформа в Україні: здобутки, проблеми та перспективи.

6. Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток адміністративного права України.

7. Трансформація ролі адміністративного примусу в умовах демократичної правової держави.

8. Проблеми реалізації принципів публічності, відкритості та прозорості в адміністративному праві.

9. Система адміністративно-правових відносин в умовах децентралізації влади.

10. Взаємодія адміністративного і конституційного права у сфері публічного управління.

11. Система джерел адміністративного права України: сучасний стан і проблеми вдосконалення.

12. Судова практика як джерело адміністративного права: позиція Верховного Суду та ЄСПЛ.

13. Нормотворча діяльність органів виконавчої влади: правова природа та межі допустимості.

14. Проблеми колізійності та прогалін у сучасному адміністративному законодавстві.

15. Роль міжнародних актів у формуванні адміністративного права України.

16. Вплив практики Конституційного Суду України на розвиток адміністративно-правових інститутів.

17. Завдання і принципи адміністративного судочинства у світлі новітньої судової реформи.

18. Адміністративний процес як форма реалізації судової влади.

19. Змагальність і офіційність як базові принципи адміністративного судочинства.

20. Проблеми юрисдикційного розмежування адміністративних судів з іншими видами судочинства.

21. Механізм забезпечення доказів у адміністративному процесі.

22. Проблема ефективності адміністративного судочинства у справах проти органів публічної влади.

23. Інститут судового контролю за виконанням рішень адміністративних судів.

24. Сучасні проблеми касаційного перегляду судових рішень у адміністративних справах.

25. Нововиявлені та виключні обставини у адміністративному процесі: теорія та практика.

26. Виконання рішень адміністративних судів: прогалини законодавства і шляхи вдосконалення.

27. Адміністративне оскарження як альтернатива судовому розгляду.

28. Медіація у публічно-правових спорах: перспективи впровадження в Україні.

29. Досудові механізми врегулювання спорів у сфері публічної служби.

30. Омбудсмен як суб'єкт досудового врегулювання спорів між громадянином і державою.

31. Зарубіжний досвід альтернативних методів вирішення адміністративних спорів.

32. Електронне врядування як сучасний інструмент публічного адміністрування.

33. Електронні послуги в Україні: правові засади та проблеми реалізації.

34. Цифрова трансформація державного управління: правові виклики та ризику.

35. Захист персональних даних у системі "Дія": баланс між ефективністю і безпекою.

36. Використання штучного інтелекту в публічному управлінні: юридичні перспективи.

37. Адміністративно-правові засади публічної служби в Україні: тенденції модернізації.

38. Проблеми адміністративно-правового регулювання сфер охорони здоров'я, освіти, або екології (на вибір студента).

39. Адміністративно-правові засади протидії корупції в органах влади.

40. Проблеми правового статусу органів місцевого самоврядування у системі публічної адміністрації.

41. Адміністративна юрисдикція у сфері податкових чи митних відносин: проблеми судової практики.

42. Гармонізація адміністративного законодавства України з правом Європейського Союзу.

43. Принцип належного врядування ("good governance") у європейському адміністративному праві.

44. Роль Європейського суду з прав людини у розбудові сучасного адміністративного судочинства України.

45. Судова реформа в країнах ЄС і можливості її імплементації в Україні.

46. Порівняльний аналіз адміністративного процесу України та Німеччини/Польщі/Франції (на вибір).

47. Проблеми реалізації принципу відповідальності публічної влади перед людиною.

48. Захист прав людини в адміністративному процесі в умовах воєнного стану.

49. Адміністративно-правові механізми забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб.

50. Сучасні виклики розвитку адміністративного права в контексті діджиталізації, воєнних дій та євроінтеграції.

Вимоги до написання рефератів та есе

Загальні положення:

Реферат та есе є формами самостійної роботи здобувачів вищої освіти і спрямовані на поглиблення теоретичних знань, розвиток навичок науково-правового аналізу, аргументації правових позицій, критичного мислення та академічного письма.

Під час виконання рефератів та есе здобувачі повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності, вимог чинного законодавства України, стандартів вищої освіти та внутрішніх нормативних актів закладу вищої освіти.

Мета та навчальні завдання:

- формування здатності здійснювати самостійний аналіз доктринальних і нормативних джерел у сфері конституційного права;
- розвиток умінь формулювати та аргументовано обґрунтовувати власну правову позицію;
- набуття навичок наукового письма та коректного використання правової термінології;
- удосконалення навичок систематизації, узагальнення та критичної оцінки правової інформації.

Вимоги до змісту

Реферат

Реферат має аналітико-узагальнювальний характер і повинен:

- розкривати теоретичні підходи до обраної правової проблеми;
- містити аналіз норм Конституції України, законодавства, рішень Конституційного Суду України, практики Європейського суду з прав людини (за наявності);
- відображати сучасні наукові позиції українських та зарубіжних дослідників;
- завершуватися обґрунтованими висновками.

Структура реферату:

1. Титульна сторінка
2. Зміст
3. Вступ (обґрунтування актуальності, мета і завдання)
4. Основна частина (2–3 логічно пов'язані розділи)
5. Висновки
6. Список використаних джерел

Есе

Есе має аналітично-дискусійний характер і спрямоване на виклад та обґрунтування власної позиції здобувача щодо конкретної правової проблеми.

Есе повинно:

- містити чітко сформульовану авторську правову позицію;
- демонструвати здатність до критичного аналізу правових явищ;
- містити аргументацію з посиланням на нормативні акти, доктрину та судову практику;
- відображати логічну цілісність і самостійність мислення.

Рекомендована структура есе:

1. Вступ (постановка проблеми)
2. Основна частина (аргументація позиції, аналіз альтернативних підходів)
3. Висновки (узагальнення та власні висновки)

Вимоги до обсягу:

- Реферат – 7–15 сторінок друкованого тексту
- Есе – 4–8 сторінок друкованого тексту

(без урахування титульної сторінки та списку використаних джерел)

Вимоги до оформлення:

- формат сторінки – А4;
- шрифт – Times New Roman;
- розмір шрифту – 14;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- поля: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє і нижнє – 20 мм;
- нумерація сторінок – арабськими цифрами (з другої сторінки);
- абзацний відступ – 1,25 см.

Посилання на джерела оформлюються відповідно до чинних національних стандартів бібліографічного опису (ДСТУ 8302:2015).

Вимоги до джерельної бази:

Кількість використаних джерел:

- реферат – не менше 10–15 джерел;
- **есе** – не менше 8–10 джерел.

До джерел належать:

- Конституція України;
- закони та підзаконні нормативно-правові акти;
- рішення Конституційного Суду України;
- практика Європейського суду з прав людини;
- наукові монографії, статті фахових видань;
- офіційні міжнародні документи.

Академічна доброчесність:

Робота повинна бути виконана самостійно.

Не допускаються:

- плагіат, самоплагіат;
- некоректне цитування;
- використання недостовірних або неперевірених джерел.

У разі виявлення порушень принципів академічної доброчесності робота не зараховується та підлягає доопрацюванню відповідно до внутрішніх положень ПрАТ «ВНЗ «МАУП».

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання є складовою частиною організації освітнього процесу з навчальної дисципліни та спрямовані на формування і розвиток у здобувачів вищої освіти навичок самостійної, дослідницької й аналітичної діяльності. Їх виконання забезпечує поглиблення та систематизацію теоретичних знань, отриманих під час аудиторних занять, а також сприяє набуттю практичних умінь застосування положень конституційно-правової науки для розв'язання актуальних професійних завдань.

Виконання індивідуальних завдань здійснюється здобувачем вищої освіти самостійно із можливістю отримання консультаційної підтримки з боку науково-педагогічного працівника. Консультації спрямовані на уточнення структури роботи, визначення джерельної бази, формування методологічних підходів та коригування змістового наповнення завдання. У разі виконання завдань комплексного або міждисциплінарного характеру допускається їх підготовка групою здобувачів із розподілом обов'язків та визначенням індивідуального внеску кожного учасника.

З дисципліни «Сучасні проблеми адміністративного права та процесу» індивідуальні завдання можуть реалізовуватися у різних формах, зокрема: підготовка та публікація наукової статті, підготовка доповіді й участь у роботі наукової конференції, розроблення мультимедійної презентації, аналітичного огляду судової практики, порівняльно-правового дослідження тощо. Обрана

форма виконання повинна відповідати змісту дисципліни та сприяти досягненню визначених програмних результатів навчання.

Тематика завдань формується з урахуванням сучасних тенденцій розвитку адміністративного права та процесу, практики його застосування та наукових підходів до вирішення проблемних питань галузі.

Мінімальні та максимальні строки видачі, виконання та захисту індивідуальних завдань доводяться до відома здобувачів освіти викладачем на початку семестру. Дотримання визначених термінів є обов'язковою умовою належного оцінювання результатів навчання.

Оцінювання результатів виконання індивідуальних завдань здійснюється відповідно до встановлених критеріїв та передбачає нарахування додаткових (бонусних) балів: за підготовку та публікацію наукової статті – до 12 балів; за виступ із доповіддю на науковій конференції – до 8 балів; за підготовку та представлення презентації – до 10 балів. Конкретна кількість балів визначається з урахуванням якості змісту, рівня наукової аргументації, самостійності виконання та дотримання встановлених вимог до оформлення результатів роботи.

Підготовка тематичної презентації (тема, терміни тощо), а також виконання інших видів індивідуальних завдань погоджується здобувачем освіти із викладачем.

Критерії та умови підготовки, оформлення та публікації наукових матеріалів (статей, тез, доповідей) визначаються безпосередньо оргкомітетом наукової конференції, редакційною колегією видання або установою-організатором.

Умови підготовки, оформлення та критерії оцінювання презентацій визначаються цією програмою (кафедрою).

Теми тез конференцій:

1. Адміністративна реформа та її перспективи.
2. Нове призначення адміністративного права в світлі реформи адміністративного права.
3. Роль місцевих органів самоврядування у справі захисту прав споживачів.
4. Державна служба зайнятості: повноваження, функції, перспективи удосконалення.
5. Державний нагляд за безпекою дорожнього руху, структура і повноваження.
6. Акти державного управління.
7. Управління обороною України, організаційно-правові засади, повноваження і система органів військового управління.

8. Провадження за зверненнями громадян.
9. Дисциплінарне провадження в адміністративному праві.
10. Адміністративно-правовий статус підприємств, установ, організацій.
11. Адміністративно-правове забезпечення управління митною справою.
12. Адміністративно-правове забезпечення управління транспортом та дорожнім господарством.
13. Основні аспекти адміністративної відповідальності за корупцію і корупційні діяння.
14. Адміністративно-правове забезпечення управління юстицією.
15. Адміністративно-правове забезпечення управління зовнішньополітичною діяльністю.
16. Адміністративно-правове забезпечення управління економічною сферою.
17. Адміністративно-правове забезпечення антимонопольної діяльності та недопущення недобросовісної конкуренції.
18. Адміністративно-правове забезпечення управління митною справою.
19. Адміністративно-правове забезпечення управління фінансами і кредитуванням.
20. Адміністративно-правове забезпечення управління агропромисловим комплексом.
21. Адміністративно-правове забезпечення управління використанням і охороною природних ресурсів.
22. Адміністративно-правове забезпечення управління транспортом.
23. Адміністративно-правове забезпечення управління освітою і наукою.
24. Адміністративно-правове забезпечення управління охороною здоров'я населення.
25. Адміністративно-правове забезпечення управління культурою, мистецтвом, фізичною культурою, спортом та туризмом.
26. Адміністративно-правові засади управління соціальним захистом населення.
27. Центральні та інші підвідомчі Кабінету Міністрів органи виконавчої влади.
28. Адміністративно-територіальний, організаційний, фінансово-економічний і правовий аспекти реформування організації територіального устрою та системи місцевого самоврядування.
29. Реформування інституту адміністративної відповідальності.
30. Адміністративно-правова характеристика системи державної прикордонної служби України.

31. Правове регулювання сфери адміністративно-правового забезпечення виборчих прав громадян України.

32. Роль громадськості у контролі за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування як суб'єктів адміністративного права України.

33. Адміністративно-правовий захист прав дитини.

34. Адміністративно-правовий захист прав і законних інтересів громадян України у сфері власності.

35. Адміністративно-правовий захист осіб з особливими потребами.

36. Імплементация норм адміністративного права зарубіжних країн у систему адміністративного законодавства.

37. Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації прав на нерухоме майно. Система, склад і види проступків проти громадського порядку.

38. Крайня необхідність, як обставина, що виключає адміністративну відповідальність.

39. Громадський контроль за дотриманням законності і дисципліни в державному управлінні.

40. Розвиток законодавства про державне регулювання і управління в окремих сферах суспільного життя.

Методи навчання

Методи навчання становлять систему впорядкованих способів спільної діяльності науково-педагогічного працівника та здобувачів вищої освіти, спрямованих на досягнення визначених програмних результатів навчання, формування загальних і фахових компетентностей, а також ефективно розв'язання навчально-виховних завдань. Реалізація методів навчання здійснюється через сукупність дидактичних прийомів, організаційних форм та відповідних засобів освітньої діяльності.

Під час викладання та опанування навчальної дисципліни «Сучасні проблеми адміністративного права та процесу» застосовується комплекс методів, що забезпечують поєднання теоретичної підготовки з практичною спрямованістю навчання.

1. Словесні методи

До словесних методів належать способи вербального викладення та опрацювання навчального матеріалу, зокрема: розповідь, пояснення, лекція, бесіда, дискусія. Зазначені методи передбачають описове розкриття змісту тем, тлумачення сутності правових явищ, категорій і процесів, аналіз нормативно-правових положень, а також перевірку рівня самостійного засвоєння матеріалу здобувачами освіти. Їх використання сприяє формуванню системного бачення

проблем конституційно-правового регулювання та розвитку навичок професійної аргументації.

2. Наочні методи

Наочні методи передбачають використання візуальних засобів навчання з метою підвищення ефективності сприйняття та осмислення інформації. У межах дисципліни застосовуються демонстрація схем, таблиць, структурно-логічних моделей, діаграм, ілюстративних матеріалів, відеофрагментів та інших засобів візуалізації. Використання наочності забезпечує кращу систематизацію складних правових конструкцій, сприяє формуванню аналітичного мислення та полегшує засвоєння теоретичних положень.

3. Практичні методи

Практичні методи орієнтовані на формування професійних умінь і навичок, зокрема здатності оперувати конституційно-правовими категоріями, аналізувати та застосовувати норми права, вирішувати практичні ситуації у сфері публічно-правових відносин. Реалізація зазначених методів здійснюється під час семінарських занять, виконання індивідуальних завдань, розв'язання кейсів, аналізу судової практики та моделювання правових ситуацій.

Практична складова навчання спрямована на інтеграцію теоретичних знань із реальними правозастосовними процесами, що забезпечує професійну орієнтацію здобувачів освіти.

Методи за рівнем самостійної пізнавальної діяльності

З метою активізації інтелектуальної діяльності здобувачів вищої освіти у процесі навчання застосовуються також методи, диференційовані за рівнем самостійності мислення:

- *метод проблемного викладу*, що передбачає постановку наукової або практичної проблеми та послідовне розкриття шляхів її вирішення;
- *частково-пошуковий (евристичний) метод*, спрямований на залучення здобувачів до самостійного пошуку окремих елементів розв'язання поставленого завдання;
- *дослідницький метод*, який передбачає виконання самостійних наукових досліджень, аналіз правових джерел, формулювання власних висновків і пропозицій.

Комплексне поєднання зазначених методів забезпечує належний рівень теоретичної підготовки, розвиток критичного мислення та формування стійких професійних компетентностей у сфері конституційного права.

Методи та форми контролю, критерії оцінювання результатів навчання. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Методи контролю є сукупністю способів діагностичної діяльності, спрямованих на забезпечення зворотного зв'язку в освітньому процесі та визначення рівня досягнення програмних результатів навчання. Їх застосування дає можливість отримати об'єктивні дані щодо успішності засвоєння навчального матеріалу, результативності організації навчального процесу та сформованості у здобувачів вищої освіти відповідних компетентностей.

Контрольні заходи покликані встановити відповідність рівня набутих знань, умінь і практичних навичок вимогам стандартів вищої освіти, освітньо-професійної програми та робочої програми навчальної дисципліни. Оцінювання здійснюється з урахуванням принципів системності, об'єктивності, прозорості та академічної доброчесності.

Самоконтроль

Самоконтроль є важливим елементом навчальної діяльності та спрямований на формування здатності здобувачів освіти до самооцінювання рівня засвоєння навчального матеріалу. Він передбачає самостійне виконання тестових завдань, аналіз правильності розв'язання практичних ситуацій, перевірку конспектів, підготовку до семінарських занять та інших форм роботи. Розвиток навичок самоконтролю сприяє підвищенню відповідальності здобувачів за результати власного навчання.

Кафедральний контроль

Кафедральний контроль здійснюється з метою моніторингу якості підготовки здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення. Він може реалізовуватися у формі:

- поточного контролю;
- рубіжного контролю;
- підсумкового семестрового контролю.

Такий підхід забезпечує поетапне відстеження динаміки навчальних досягнень та своєчасне коригування освітнього процесу.

Види контролю результатів навчання

В освітньому процесі застосовуються такі основні види контролю:

- поточний контроль протягом семестру;
- виконання та захист контрольних робіт, передбачених навчальним планом;
- приймання та оцінювання індивідуальних завдань;
- підсумковий семестровий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час усіх видів аудиторних занять упродовж семестру. Його формами можуть бути усне опитування, письмові роботи, тестування, колоквиуми, аналіз практичних ситуацій, виступи здобувачів під час обговорення питань на семінарських заняттях тощо.

*Таблиця містить інформацію про максимальні бали за кожен вид навчальної роботи здобувача вищої освіти.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувачу освіти виставляють оцінки з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти та розподіл балів, які вони отримують, регламентуються «Положенням про систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у «Приватному акціонерному товаристві «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»» (<https://maup.com.ua/assets/files/yakist/studcentr/polozhennya-pro-sistemu-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-zdobuvachiv-vishhoi-osviti.pdf>).

Модульний контроль проводиться на останньому занятті модуля у письмовій формі, у вигляді тестування.

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни «Сучасні проблеми адміністративного права та процесу» є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти. Він проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться у формі **екзамену** (письмово). Здобувача освіти допускають до семестрового контролю за умови виконання ним усіх видів робіт.

Семестровий контроль у формі екзамену передбачає, що підсумкова оцінка з дисципліни визначається як сума (проста або зважена) балів за змістовими модулями та балів за самий екзамен. Екзамен виставляється за результатами роботи здобувача освіти впродовж усього семестру та відповіді на екзамені. Рейтингова оцінка здобувача освіти складається з балів, отриманих здобувачем за результатами заходів поточного контролю, заохочувальних балів.

Здобувачі освіти, які виконали всі умови допуску до екзамену та мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Оцінювання додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності. До додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності відносять участь здобувачів у роботі наукових конференцій, наукових гуртків здобувачів і проблемних груп, підготовці публікацій, участь у Всеукраїнських олімпіадах і конкурсах та Міжнародних конкурсах тощо понад обсяги завдань, які встановлені відповідною робочою програмою навчальної дисципліни.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі та виконували певні види додаткових (індивідуальних) видів

навчальної діяльності, можуть присуджуватися заохочувальні (бонусні) бали за визначену освітню компоненту.

Також, заохочувальні бали можуть нараховуватися, якщо здобувач освіти, наприклад, виконав і захистив певні види робіт, відвідував всі лекції, семінарські й практичні заняття, має власний рукописний конспект лекцій та опрацьований додатковий навчальний матеріал, немає пропусків занять без поважних причин, відвідував додаткові консультації за участі лектора тощо.

Сума заохочувальних балів враховується при виставленні підсумкових балів в заліково-екзаменаційну відомість (але не більше **89 балів** в загальному підсумку) і може бути автоматично зарахована при виставленні підсумкової семестрової оцінки з відповідної освітньої компоненти.

Заохочувальні бали не є нормативними і не входять до таблиці розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти та основної шкали системи оцінювання.

Один захід може бути підставою для виставлення заохочувальних балів лише за однією найбільш релевантною освітньою компонентою.

Для оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти впродовж семестру застосовується 100-бальна, національна та шкала ЄКТС оцінювання.

Шкала підсумкового оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

В освітньому процесі використовуються навчальні аудиторії, бібліотека, мультимедійний проектор та комп'ютер для проведення лекційних та семінарських занять з елементам презентації. Вивчення окремих тем і

виконання практичних завдань потребує доступу до інформації зі всесвітньої мережі Інтернет, який забезпечується безкоштовною мережею Wi-Fi.

Контрольні питання з курсу «Сучасні проблеми адміністративного права та процесу»

1. Поняття, предмет, метод і система сучасного адміністративного права.
2. Особливості формування новітньої доктрини адміністративного права в Україні.
3. Принцип верховенства права в адміністративно-правовому регулюванні.
4. Етапи еволюції адміністративного права України у XX–XXI століттях.
5. Співвідношення адміністративного та конституційного права у сфері публічного управління.
6. Мета і завдання адміністративного права на сучасному етапі державного розвитку.
7. Поняття публічного управління та його правові засади.
8. Реформування системи публічної влади: адміністративна реформа в Україні.
9. Адміністративно-правові відносини: суб'єкти, зміст, види.
10. Проблеми оновлення категоріального апарату адміністративного права.
11. Сучасні підходи до визначення функцій адміністративного права.
12. Проблеми класифікації адміністративно-правових норм і методів регулювання.
13. Механізм адміністративно-правового регулювання: структура і проблеми ефективності.
14. Принципи публічної адміністрації та їх зміст.
15. Адміністративна відповідальність: сучасні тенденції розвитку.
16. Новітні проблеми нормотворчості у сфері публічного управління.
17. Вплив європейських публічно-правових доктрин на національне адміністративне право.
18. Категорія "публічний інтерес" у сучасній доктрині адміністративного права.
19. Роль адміністративного права у зміцненні законності та правопорядку.

20. Теоретичні проблеми кодифікації адміністративного законодавства України.
21. Система джерел адміністративного права України.
22. Конституція України як основне джерело адміністративного права.
23. Підзаконні нормативно-правові акти в системі адміністративного регулювання.
24. Роль актів органів місцевого самоврядування у формуванні адміністративного права.
25. Судова практика як джерело адміністративного права: значення та проблеми.
26. Міжнародно-правові акти як джерела адміністративного права України.
27. Проблеми колізійності адміністративного законодавства.
28. Роль рішень Конституційного Суду України у формуванні адміністративно-правових норм.
29. Тлумачення та застосування адміністративно-правових норм судами.
30. Джерела адміністративного процесуального права.
31. Вплив практики ЄСПЛ на формування сучасного адміністративного права.
32. Локальні нормативні акти у сфері публічного управління.
33. Принципи законодавчої техніки у правотворчості органів виконавчої влади.
34. Проблеми імплементації норм ЄС у адміністративне законодавство України.
35. Судова правотворчість у сфері адміністративних правовідносин.
36. Правові основи цифровізації публічного управління.
37. Електронне урядування в системі адміністративного права.
38. Електронна ідентифікація та електронний цифровий підпис у публічному адмініструванні.
39. Закон України “Про публічні електронні послуги”: структура та значення.
40. Захист персональних даних у системі електронного врядування.
41. Розвиток системи “Дія” як складової цифрової держави: правовий контекст.
42. Проблеми кібербезпеки в публічній адміністрації.
43. Адміністративно-правове регулювання штучного інтелекту в управлінських процесах.

44. Порівняльний аналіз правового регулювання цифрового управління в країнах ЄС.
45. Виклики цифрової трансформації для адміністративного права України.
46. Поняття адміністративного процесу та його стадії.
47. Завдання і принципи адміністративного судочинства України.
48. Суб'єктний склад адміністративного процесу.
49. Публічно-правовий спір як предмет розгляду адміністративних судів.
50. Юрисдикція та підсудність у адміністративному процесі.
51. Гарантії доступу до правосуддя у адміністративних справах.
52. Докази та доказування в адміністративному процесі.
53. Процесуальні строки та їх поновлення.
54. Адміністративний позов: зміст, структура, вимоги.
55. Процесуальні права та обов'язки учасників адміністративного процесу.
56. Спрощене й письмове провадження: переваги та ризики.
57. Особливості розгляду окремих категорій адміністративних справ (виборчі, податкові тощо).
58. Апеляційне провадження: сутність і порядок.
59. Касаційне провадження: зміст і проблемні питання.
60. Перегляд судових рішень за виключними і нововиявленими обставинами.
61. Виконання судового рішення у адміністративній справі: етапи та проблеми.
62. Забезпечення позову в адміністративному процесі.
63. Принцип пропорційності в адміністративному судочинстві.
64. Межі судового контролю за діяльністю органів публічної влади.
65. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями органів влади.
66. Інститут узагальнення судової практики та його вплив на правозастосування.
67. Судовий контроль за виконанням рішень у справах проти органів держави.
68. Застосування практики ЄСПЛ адміністративними судами України.
69. Єдність адміністративної юрисдикційної практики та її забезпечення Верховним Судом.
70. Проблеми ефективності функціонування адміністративних судів в Україні.

71. Поняття та види альтернативного вирішення адміністративних спорів.
72. Медіація у сфері публічного управління.
73. Адміністративне оскарження як засіб досудового врегулювання спорів.
74. Порівняльний аналіз систем адміністративного оскарження у країнах ЄС.
75. Переваги та обмеження альтернативних способів захисту прав громадян.
76. Проблеми виконання судових рішень у адміністративних справах.
77. Роль державних виконавців і судового контролю у забезпеченні виконання.
78. Механізми відповідальності держави за бездіяльність або затримку виконання рішень.
79. Рішення ЄСПЛ щодо невиконання судових рішень в Україні.
80. Шляхи вдосконалення системи виконання судових актів проти органів влади.
81. Класифікація сучасних інструментів публічного адміністрування.
82. Правові форми діяльності органів виконавчої влади.
83. Державна послуга як юридична форма реалізації управлінських повноважень.
84. Контроль і нагляд у системі адміністративного управління.
85. Адміністративні процедури та їх стандартизація відповідно до європейської практики.
86. Європейські стандарти належного врядування (good governance) і їх імплементація в Україні.
87. Вплив права Європейського Союзу на розвиток адміністративного законодавства України.
88. Порівняльна характеристика адміністративного судочинства України та держав ЄС.
89. Використання принципів ЄСПЛ у формуванні української моделі адміністративного права.
90. Перспективи удосконалення адміністративного права України в умовах воєнного стану та євроінтеграції.

Рекомендована література

Основна:

1. Конституція України : Основний Закон України // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р., № 2747- IV // Відомості Верховної Ради України – 2005 р., № 5, (№№ 35-36, 37). – Ст. 446.

3. Баранов І.О. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / І.О. Баранов. - К. : Юрінком Інтер, 2021. - 320 с.

4. Ковальчук В.М. Адміністративне судочинство : підруч. для студ. / В.М. Ковальчук. - Х. : Право, 2022. - 412 с.

5. Ткач Н.П. Процесуальні аспекти адміністративного судочинства / Н.П. Ткач. - К. : Центр навч. літ., 2020. - 256 с.

6. Литвиненко О.В. Адміністративне право і процес : сучасні проблеми / О.В. Литвиненко. - К. : Юрінком Інтер, 2023. - 368 с.

7. Шевченко Т.С. Судовий контроль у публічній адміністрації / Т.С. Шевченко. - Л. : ПРАВООСВІТА, 2024. - 290 с.

8. Демченко С.В. Адміністративне правосуддя : теорія і практика / С.В. Демченко. - Одеса : Фенікс, 2019. - 312 с.

9. Гнатюк О.І. Альтернативні способи вирішення адміністративних спорів / О.І. Гнатюк. - К. : ЮПресс, 2021. - 278 с.

10. Кравченко Л.В. Процесуальні гарантії в адміністративному судочинстві / Л.В. Кравченко. - Х. : Право, 2021. - 240 с.

11. Савченко В.П. Адміністративне судочинство в умовах реформ / В.П. Савченко. - К. : Центр навч. літ., 2023. - 305 с.

12. Іванова М.Д. Ефективність адміністративного судочинства : теорія та практика / М.Д. Іванова. - К. : Юридична думка, 2020. - 256 с.

13. Петров О.М. Кодекс адміністративного судочинства України : повне тлумачення / О.М. Петров. - К. : Юрінком Інтер, 2024. - 410 с.

14. Бондар А.П. Закон України «Про адміністративну процедуру» : коментар / А.П. Бондар. - К. : Право, 2021. - 198 с.

15. Гнатенко Р.М. Адміністративне право України : коментар до розділу про адміністративне судочинство / Р.М. Гнатенко. - Х. : ПРАВООСВІТА, 2022. - 280 с.

16. Бойко С.П. Адміністративне судочинство та процесуальні гарантії прав заявника // Юридичний журнал. - 2021. - № 5. - С. 34–42.
17. Гуменюк Т.В. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами // Вісник адміністративного права. - 2022. - № 4. - С. 12–21.
18. Дзюба О.М. Судовий контроль за адміністративними актами // Право України. - 2023. - № 7. - С. 50–58.
19. Єфремова І.Б. Виключні обставини у адміністративному процесі // Адміністративне право і процес. - 2024. - № 2. - С. 15–26.
20. Зінченко В.Ю. Електронне адміністративне судочинство // Юридичний вісник. - 2020. - № 8. - С. 33–41.
21. Іващенко К.В. Міжнародні стандарти адміністративного судочинства // Міжнародне право. - 2021. - № 3. - С. 88–96.
22. Карпенко О.Г. Судова практика з оскарження актів органів влади // Правова думка. - 2022. - № 1. - С. 22–30.
23. Лазаренко М.С. Адміністративна юстиція та доступ до правосуддя // Юридичні студії. - 2023. - № 6. - С. 40–48.
24. Мельник П.І. Судовий контроль за дотриманням процедури // Актуальні проблеми права. - 2024. - № 9. - С. 11–20.
25. Нікітіна Т.Я. Нові тенденції адміністрування справ // Практика адміністративного судочинства. - 2020. - № 11. - С. 25–33.
26. Поліщук Л.Ф. Актуальні питання адміністративного судочинства : зб. наук. ст. / Л.Ф. Поліщук. - К. : Юрінком Інтер, 2021. - 320 с.
27. Савицький І.М. Адміністративне правосуддя в Україні : зб. наук. праць / І.М. Савицький. - К. : ПРАВООСВІТА, 2022. - 288 с.
28. Центр права. Судова практика адміністративних судів : зб. матеріалів конференції. - Л. : Центр права, 2023. - 264 с.
29. Смокович М. Юрисдикція адміністративних судів. Теорія і практика судочинства. Юрінком Інтер. 2022. 288с.
30. Тетарчук І. Адміністративне судочинство. Навчальний посібник. ЦУЛ. 2021. 216 с.
31. Васильєв С.В. Звернення до суду: алгоритм процесуальних дій (адміністративна юрисдикція). Алерта. 2021. 342 с.
32. Лісовський П.М., Бортник В.А., Лісовська Ю.П. Адміністративне право України: воєнний режим, відповідальність, територіальна цілісність: навч. посібник. К.: Видавничий дім «Кондор», 2024. 300 с.
33. Лісовський П.М., Бортник В.А., Лісовська Ю.П. Адміністративне судочинство в Україні: процеси та рішення: навч. посібник. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2025. 354 с.

34. Адміністративне право : підручник / Ю.П. Битяк, І.М. Балакарева, І.В. Бойко, В.М. Гаращук; за загальною редакцією Ю.П. Битяка ; Міністерство освіти і науки України, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2020. 390 с.
35. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Валентин Галуцько, Тетяна Коломоєць, Оксана Кузьменко, Петро Діхтієвський; за редакцією В. Галуцька, О. Правоторової ; Академія адміністративно-правових наук, Науково-дослідний інститут публічного права. Видання третє. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 582 с.
36. Адміністративне право України: підручник / за ред. В. В. Галуцька. – Одеса: Юридика, 2025.
37. Адміністративне право та адміністративний процес в умовах воєнного стану: монографія / за ред. О. В. Кузьменко. – Київ, 2024.
38. Публічне управління та адміністративне право в умовах трансформації держави: колективна монографія. – Київ, 2023.
39. Адміністративно-правове забезпечення прав людини в Україні: монографія / за ред. М. І. Смоковича. – Київ, 2023.
40. Ткаченко О.В. Адміністративне судочинство в Україні : дис. ... канд. юрид. наук. - К., 2020. - 210 с.
41. Романчук П.М. Перегляд рішень адміністративних судів : дис. ... канд. юрид. наук. - Л., 2022. - 230 с.
42. OECD. Territorial Reviews: Judicial Review and Good Administration. - Paris, 2021. - 144 p.
43. European Commission. EU Report on Administrative Justice Reforms. - Brussels, 2023. - 132 p.
44. World Bank. Legal Review: Access to Administrative Justice. - Washington, D.C., 2022. - 128 p.
45. IP Watchdog. Administrative Law Reform Reports. - 2024. - 96 p.
46. Smith A. Administrative Justice and the Rule of Law / A. Smith ; пер. з англ. - К. : Юрінком Інтер, 2020. - 320 с.
47. Brown M. Judicial Review in Administrative Law / M. Brown ; пер. з англ. - Х. : Право, 2021. - 280 с.
48. Administrative Law in Ukraine: Modern Challenges and European Integration. – Kyiv, 2022
49. Transparency International. *Corruption Perceptions Index 2023*. – Berlin : Transparency International, 2023. – 30 p.
50. Group of States against Corruption (GRECO). *Evaluation Report on Ukraine*. – Strasbourg : Council of Europe, 2022. – 100 p.
- 51.

Додаткова:

1. Бойко С.П. Адміністративне судочинство та сучасні виклики / С.П. Бойко. - К. : Юрінком Інтер, 2021. - 280 с.
2. Гуменюк Т.В. Перегляд судових рішень та правова практика / Т.В. Гуменюк. - К. : Право, 2022. - 256 с.
3. Дзюба О.М. Судовий контроль в умовах адміністративних реформ / О.М. Дзюба. - Л. : ПРАВООСВІТА, 2023. - 312 с.
4. Єфремова І.Б. Виключні обставини у сучасному адміністративному процесі / І.Б. Єфремова. - Х. : Право, 2024. - 240 с.
5. Зінченко В.Ю. Електронне адміністративне судочинство / В.Ю. Зінченко. - К. : Юрінком Інтер, 2020. - 198 с.
6. Іващенко К.В. Міжнародні стандарти адміністративного судочинства / К.В. Іващенко. - К. : Центр навч. літ., 2021. - 260 с.
7. Карпенко О.Г. Оскарження адміністративних актів / О.Г. Карпенко. - Л. : Центр права, 2022. - 234 с.
8. Лазаренко М.С. Адміністративна юстиція та доступ до правосуддя / М.С. Лазаренко. - Х. : ПРАВООСВІТА, 2023. - 210 с.
9. Мельник П.І. Процесуальні порушення в адміністративних спорах / П.І. Мельник. - К. : Юрінком Інтер, 2024. - 220 с.
10. Нікітіна Т.Я. Сучасні тенденції адміністративного процесу / Т.Я. Нікітіна. - К. : Юридична думка, 2020. - 198 с.
11. Петров О.М. Кодекс адміністративного судочинства України : коментар / О.М. Петров. - К. : Юрінком Інтер, 2021. - 412 с.
12. Бондар А.П. Закон України «Про адміністративну процедуру» : коментар / А.П. Бондар. - К. : Право, 2022. - 205 с.
13. Гнатенко Р.М. Адміністративне право України : коментар / Р.М. Гнатенко. - Х. : ПРАВООСВІТА, 2023. - 288 с.
14. Бойко С.П. Проблеми медіації в адміністративних спорах // Юридичний журнал. - 2021. - № 6. - С. 40–48.
15. Гуменюк Т.В. Практика перегляду адміністративних рішень // Вісник адміністративного права. - 2022. - № 5. - С. 22–30.
16. Дзюба О.М. Судовий контроль за актами органів влади // Право України. - 2023. - № 8. - С. 55–64.
17. Єфремова І.Б. Виключні обставини та перегляд рішень // Адміністративне право і процес. - 2024. - № 3. - С. 19–27.
18. Зінченко В.Ю. Цифрові технології в адміністративному судочинстві // Юридичний вісник. - 2020. - № 9. - С. 33–40.
19. Іващенко К.В. Порівняльний аналіз адміністративного судочинства // Міжнародне право. - 2021. - № 4. - С. 90–98.

20. Карпенко О.Г. Судова практика в адміністративних спорах // *Правова думка*. - 2022. - № 2. - С. 28–36.
21. Лазаренко М.С. Доступ до правосуддя у адміністративному процесі // *Юридичні студії*. - 2023. - № 7. - С. 45–52.
22. Мельник П.І. Процесуальні гарантії та порушення // *Актуальні проблеми права*. - 2024. - № 10. - С. 15–23.
23. Нікітіна Т.Я. Нові технології у адміністративному процесі // *Практика адміністративного судочинства*. - 2020. - № 12. - С. 30–38.
24. В.І. Литвиненко, В.О. Заросило, Лісовська Ю.П. Антикоруptionна інфраструктура країн світу: контроль, моніторинг, представництво: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. – 200 с.
25. Голосніченко І.П., Кропивна К.О. Адміністративна юрисдикція: відмежування від інших видів судочинства: монографія. Київ: ФОП «Кандиба Т.П.». 2021. 202 с.
26. Дудоров О. О., Мовчан Р. О., Сенік В. Г. Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією (коментар судової практики) / О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан, В. Г. Сенік. Київ : ВД «Дакор», 2020. 508 с.
27. Коваль М. П. Адміністративний судовий процес та особливості розгляду деяких спорів. Навчальний посібник. Видавництво «Юридична література», 2020. 216 с.
28. Міхеєв М. В. Конфліктні та неконфліктні провадження в адміністративному процесі. ОЛДІ-ПЛЮС. 2021. 248 с.
29. Лісовський П.М., Лісовська Ю.П. Імперативне право: управління, персонал, безпека: навч. посібник. К.: Видавництво Ліра-К, 2025. 442 с.
30. Лісовський П.М., Лісовська Ю.П. Воєнна логістика: навч. посібник. К.: Видавничий дім «Кондор», 2025. 76 с.
31. Кузьменко О. В. Сучасні проблеми адміністративного права в умовах євроінтеграції // *Юридична наука*. – 2022.
32. Смокович М. І. Проблеми ефективності адміністративного судочинства в Україні // *Вісник Верховного Суду*. – 2023.
33. Бандурка О. М. Адміністративна реформа в Україні: сучасний стан та перспективи // *Право України*. – 2021.
34. Коломоєць Т. О. Проблеми розвитку адміністративного процесуального права // *Юридичний вісник*. – 2022.
35. Шевчук С. В. Верховенство права у публічно-правових відносинах: сучасні виклики // *Право України*. – 2021.
36. Діхтієвський П. В. Адміністративна відповідальність: сучасні тенденції розвитку // 2024.

37. Smith A. *Administrative Justice and the Rule of Law* / A. Smith ; пер. з англ. - К. : Юрінком Інтер, 2020. - 318 с.
- i. Brown M. *Judicial Review in Administrative Law* / M. Brown ; пер. з англ. - Х. : Право, 2021. - 276 с.
38. Organisation for Economic Co-operation and Development. *OECD Anti-Corruption and Integrity Outlook*. – Paris : OECD Publishing, 2020. – 200 p.
39. Transparency International. *Corruption Perceptions Index 2023*. – Berlin : Transparency International, 2023. – 30 p.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека ім. В. І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Верховна Рада України – <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Президент України – <http://www.president.gov.ua>
4. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>
5. Міністерство юстиції України – <http://www.minjust.gov.ua>
6. Офіційний веб портал судової влади в Україні URL:
<https://court.gov.ua/>
7. Єдиний реєстр судових рішень в Україні. URL:
<https://reyestr.court.gov.ua/>
8. Єдиний реєстр судових рішень в Україні. URL:
<http://www.reyestr.court.gov.ua>
9. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>